

Doodsoorzaken op hoge leeftijd

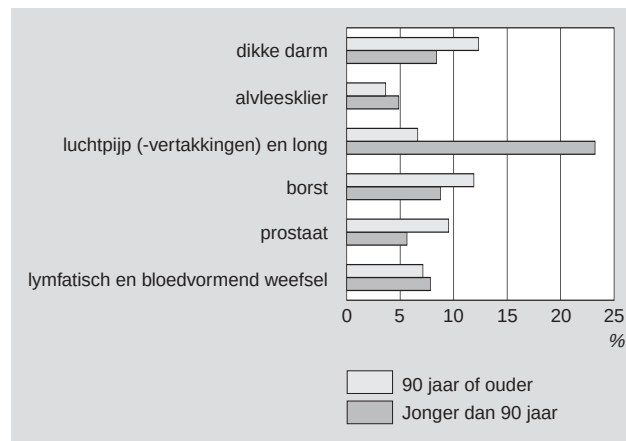
Anouschka van der Meulen en Ingeborg Keij-Deerenberg

Mensen die 90 jaar of ouder worden, overlijden relatief vaak aan hart- en vaatziekten of aan een longontsteking. Op deze zeer hoge leeftijden komt kanker als doodsoorzaak naar verhouding echter minder vaak voor. Van de in 2001 overleden mannen was 7 procent 90 jaar of ouder. Bij de vrouwen lag dit aandeel met 19 procent aanzienlijk hoger.

Ziekten van het hart- en vaatstelsel vormen een groot aandeel in de doodsoorzaken van ouderen: bijna vier op de tien 90-plussers sterven hieraan (staat). Hiermee is het veruit de belangrijkste categorie van doodsoorzaken op hoge leeftijden. Bij degenen die jonger overlijden zijn hart- en vaatziekten weliswaar eveneens doodsoorzaak nummer één, maar het aandeel ervan in de totale sterfte ligt met één op de drie iets lager. Ziekten van de kransvaten (inclusief acute hartinfarcten) komen als oorzaak van overlijden bij personen die de leeftijd van 90 jaar niet hebben gehaald naar verhouding iets vaker voor dan bij ouderen, en hersenvaatsletsels (CVA) iets minder vaak.

Kanker is een belangrijke oorzaak van vroegtijdige sterfte. Bij mannen en vrouwen die bij overlijden jonger zijn dan 90 jaar veroorzaakt kanker bijna één op de drie sterfgevallen. Daarmee ligt het aandeel in deze leeftijdsgroep maar weinig onder dat van de hart- en vaatziekten. Bij 90-plussers is het aandeel van kanker in het totaal van doodsoorzaken bij zowel mannen als vrouwen veel kleiner, met respectievelijk 14 en 9 procent. Door het relatief kleine aandeel van kanker onder de 90-plussers zijn de meeste andere doodsoorzaken op deze hoge leeftijden sterker vertegenwoordigd. De verdeling naar soort kanker verschilt ook tussen beide leeftijdscategorieën (grafiek). Van de personen die op een leeftijd jonger dan 90 jaar aan kanker overlijden, sterft bijna een kwart aan longkanker. Bij 90-plussers is het aandeel van longkanker in de totale kankersterfte nog geen 7 procent. Daarentegen zijn kanker van de prostaat, borst en dikke darm op hoge leeftijd iets sterker vertegenwoordigd.

1. Aandeel overledenen aan enkele nieuwvormingen binnen de groep sterfte aan kanker naar leeftijdsgroep, 2001

Ziekten van de ademhalingsorganen komen relatief vaak voor bij 90-plussers en vormen daarmee de tweede oorzaak van overlijden in deze leeftijdsgroep. Dit wordt hoofdzakelijk veroorzaakt door de hoge sterfte aan longontsteking bij ouderen.

Eén op de tien overledenen op hoge leeftijd heeft een doodsoorzaak die valt in de hoofdgroep 'symptomen en onvolledig omschreven ziektebeelden'. Deze groep wordt bij 90-plussers voor twee derde bepaald door de doodsoorzaak seniliteit, wat letterlijk 'door ouderdom afgetakeld' betekent. Waarschijnlijk rapporteren artsen deze doodsoorzaak als iemand zonder duidelijke oorzaak op hoge leeftijd overlijdt. In het geval van sterfte onder de 90 jaar wordt deze doodsoorzaak ook wel genoteerd, maar het aandeel ervan in het totaal van de groep 'symptomen en onvolledig omschreven ziektebeelden' is veel kleiner.

Staat
Overledenen naar doodsoorzaak en leeftijdsgroep, 2001

	jonger dan 90 jaar		90 jaar of ouder	
	mannen	vrouwen	mannen	vrouwen
	%			
Infectieuze en parasitaire ziekten	1,1	1,3	0,9	0,9
Nieuwvormingen (kanker)	32,3	28,4	14,2	8,9
Ziekten van bloed, bloedbereidende organen, immuniteitsstoornissen	0,2	0,3	0,6	0,6
Endocriene, voedings-, stofwisselingsziekten	3,0	4,4	2,9	4,1
Psychische stoornissen	2,1	4,6	5,5	10,2
Ziekten van zenuwstelsel en zintuigen	1,9	2,6	1,8	2,0
Ziekten van hart en vaatstelsel	33,1	33,5	36,7	38,4
w.o. ziekten van kransvaten (ischemische hartziekten)	14,0	10,4	10,7	8,4
overige hartziekten	7,5	8,2	13,1	13,9
hersen- en vaatletsels (CVA)	6,6	9,8	8,3	11,4
Ziekten van de ademhalingsorganen	9,9	8,2	16,5	11,1
w.o. longontsteking	3,4	3,9	9,2	8,1
Ziekten van de spijsverteringsorganen	3,3	4,2	3,9	4,7
Ziekten van huid en onderhuids bindweefsel	0,2	0,3	0,5	0,8
Ziekten van spieren, beenderen en bindweefsel	0,4	0,9	0,5	0,9
Ziekten van urinewegen en geslachtsorganen	1,5	2,2	3,6	3,2
Symptomen en onvolledig omschreven ziektebeelden	5,3	5,0	9,2	10,6
Niet-natuurlijke doodsoorzaken	4,7	3,1	3,2	3,6
w.o. accidentele val	1,0	1,4	2,8	3,5
Overige doodsoorzaken	1,0	0,9	0,0	0,0
Aantal overledenen (abs = 100%)	63 579	57 756	4 514	13 808

Het aandeel van de hoofdgroep 'psychische stoornissen' is bij 90-plussers ruim twee keer zo groot als bij degenen die vóór het 90ste levensjaar zijn overleden. Dit hangt samen met het feit dat dementie, een ziekte die vaak met de ouderdom wordt geassocieerd, in deze hoofdgroep valt. Bij 90-plussers domineert dementie de groep 'psychische stoornissen' met bijna 98 procent van alle gevallen. In de vorige aflevering van *Bevolkingstrends* is nader ingegaan op dementie als doodsoorzaak (Van der Meulen en Keij-Deerenberg, 2003).

Tot slot zijn er grote verschillen naar leeftijd binnen de groep 'niet-natuurlijke doodsoorzaken'. Oudere mensen komen relatief

vaak te overlijden door een val en het daardoor veroorzaakte letsel. In meer dan 80 procent van de gevallen betreft het letsel een breuk, meestal van de heup of het dijbeen. Deze gevallen domineren de groep van de niet-natuurlijke doodsoorzaken. Verkeersongevallen of zelfdoding komen op deze zeer hoge leeftijden zelden voor.

Literatuur

Meulen, A. van der, en I. Keij-Deerenberg, 2003, Sterfte aan dementie. *Bevolkingstrends* 51(2), blz. 24–28. CBS, Voorburg/Heerlen.